

Frits van den Haspel: 'Alzheimer en afscheid' Uitgeverij Elikser, Leeuwarden 2013. ISBN 9789089545497 Zie ook : www.elikser.nl (Alzheimer/ Dementie/ Euthanasie/Mantelzorg/PO/1)

Soort boek/Ziekte/Stijl:

Egodocument waarin Frits van de Haspel beschrijft hoe de ziekte van Alzheimer die uiteindelijk bij zijn vrouw Ineke werd geconstateerd hun leven samen beïnvloed heeft. Ineke besloot na verloop van tijd gebruik te maken van haar euthanasieverklaring, wilde afscheid nemen van het leven en haar geliefden voordat het proces van aftakeling bij Alzheimer doorzet: zij vond het mensonterend, wilde het niet meemaken en ook haar familie dit proces besparen. Frits beschrijft in dit boek hoe hun leven samen was en gaat uitgebreid in op het proces van haar beslissing, de consequenties die dat heeft en benoemt een aantal belangrijke punten binnen dit proces. Website Elikser: 'Alzheimer en afscheid heeft zijn privéleven tot onderwerp, het boek is een hommage aan zijn vrouw en haar leefwijze.' Boek van 153 pagina's.

Over de schrijver:

Frits van den Haspel (1938) doorliep de LTS en de Mavo en volgde later de HBO-opleiding theatertechniek. Hij werkte jarenlang als productie leider, hoofd technische dienst, studie leider en als coördinator van een beroepsvereniging en vervulde daarnaast vele bestuursfuncties. Ook schreef hij over of voor de theatertechniek, was o.a. medeoprichter van een tijdschrift voor theatertechniek, schreef een aantal boeken over dat onderwerp.

Hij was getrouwd met Ineke met wie hij jarenlang lief en leed deelde tot aan haar dood in 2012. Zij kregen twee dochters en hebben meerdere kleinkinderen. Frits en Ineke kozen ervoor de hersenen van Ineke beschikbaar te stellen voor wetenschappelijk onderzoek via de Nederlandse Hersenbank (NHB). Zie ook: <http://nl.linkedin.com/pub/frits-van-den-haspel/16/760/67b>

Korte Beschrijving:

In *Alzheimer en Afscheid* beschrijft Frits van den Haspel hoe het leven van hem en zijn vrouw Ineke verliep. Hoe zij vele zaken gewend waren samen te doen: naar toneelvoorstellingen gaan, cursussen volgen, op vakantie gaan, bridgen. Dat wordt anders ongeveer in 2006. Ineke, die ook fibromyalgie heeft, krijgt klachten die ze verklaart door ze onder de noemer ouderdom en fibromyalgie te laten vallen: vergeetachtigheid, vermoeidheid, stijfheid, last van het evenwichtsorgaan, koude etc.. Frits beschrijft hoe ze achteruit gaat en langzaam maar zeker steeds meer aftakelt. Als zij merkt dat haar geheugen echt ernstig achteruit is gegaan, vraagt ook Ineke zich af of ze toch niet Alzheimer heeft. Frits en zij consulteren vele hulpverleners en artsen voordat 'waarschijnlijk' de diagnose Alzheimer wordt gesteld. Ondertussen gaat Ineke verder achteruit. Na verloop van tijd maakt Ineke kenbaar gebruik te willen maken van haar euthanasieverklaring. Frits beschrijft hoe hij steeds zijn vrouw de keuze laat, er voor haar is, de keuze respecteert, haar steunt, maar haar niet daadwerkelijk helpt. Hoe er een heel proces in gang wordt gezet, wat daarbij komt

kijken, wat van belang is.

Uiteindelijk sterft Ineke in 2012 met behulp van euthanasie, op een manier die zij voor ogen had.

Wat viel op:

Frits van den Haspel beschrijft vaak puntsgewijs aandachtspunten gedurende verschillende perioden uit het laatste deel van het leven met zijn vrouw Ineke. Zo wordt met terugwerkende kracht duidelijk dat het proces van aftakeling al gevorderd is als Ineke ervoor kiest afscheid te willen nemen. Opvallend daarbij is, dat ze een tijdlang haar klachten afschoof als passend bij de ziekte fibromyalgie en de ouderdom, waar zij ook last van had.

Ook viel op dat de specialisten pas laat echt de diagnose Alzheimer geven, terwijl een SPV-er dat al eerder had gedaan. En dat Frits van den Haspel het boek ook heeft geschreven om handvatten te geven voor het geval dat.

Citaten:

Pag.12: ‘Laat duidelijk zijn dat het proces rond euthanasie- volgens mij- vergelijkbaar is met het beloop van een rechtszaak.’

Pag. 47 (2010) De gesprekken met de sociaalpsychiatrische verpleegkundige, SPV-ster, lopen uit op een mislukking. (...) Bij het derde gesprek ligt een verslag voor van de bevindingen. In dat verslag wordt de diagnose dementie gesteld.

Nu zijn voor mij de rapen gaar. Ik neem hier geen genoegen mee omdat deze diagnose verder gaat dan die van de psychiater van twee maanden eerder en dat door iemand die lager in de rangorde staat en zonder dat er met de psychiater is overlegd.’

Pag. 93: 2011) Als ik de verwachtingspatronen die op diverse internetsites te vinden zijn bestudeer en mijn eigen waarnemingen vergelijk, dan kom ik tot de conclusie dat het geheugenverlies duidelijk is, dat het angstgevoel toeneemt, dat de depressies toenemen, dat de sociale functies afnemen en dat ook de cognitieve functies duidelijk afnemen, dat de bewustwording van de ziekte van de patiënt toeneemt, dat de gelaatsuitdrukking verandert, dat de oriëntatie nu bijna geheel afwezig is, dat het deelnemen aan huishoudelijke taken geheel weg is, dat het kleden veel tijd vraagt- en dat het spraakvermogen goed gaat, net als met de lichaamshygiëne en met de herkenning van familieleden. Om het rijtje af te maken:....’

Pag. 10 (2011) ‘Vergeet daarbij niet dat door middel van deze met de hand geschreven verklaringen de artsen ook inzicht krijgen in het achteruitgaan van de kwaliteit van het handschrift. Door mij is ter wille van de duidelijkheid bij alle verklaringen een “vertaling” gevoegd met uitgetypte tekst.

het is voor betrokkenen dus aan te raden om zorg te dragen voor een dossier dat geen misverstanden laat.’

Pag.118: (2012) ‘De brief heeft de volgende tekst:

‘Betrap mezelf steeds vaker op de gedachten: ik wil dood. Moet met de huisarts

*praten. Het is iets vreselijks om aan een arts te vragen, wil mensen genezen. Mag je dat woord vervagen door helpen bij doodswens. In mijn beleving gaat het steeds sneller met de verdwijning van Ineke. Bij verdere dementie kan je zelf geen beslissing nemen. Wie en hoe bepaalt men ondraaglijk lijden?
half mei 2012'*

Pag. 130: 'Heb ik schuldgevoelens?

Ik heb het hele proces meebeleefd en ik heb ernaar gekeken. En ik heb niet gehandeld. Dat is ook niet toegestaan, binnen de afspraken die we met elkaar hebben gemaakt. (...) 'Je zou me steunen en je zou opletten.' (...) Nee, er zijn geen schuldgevoelens. Hoe moeilijk alles ook is geweest. (...), ik heb meegemaakt hoe de ziekte binnensluipt en hoe de aftakeling zich voltrekt. Een aftakeling die wij allebei niet tot het einde hebben willen meemaken. Deze gedachte, deze rationalisering, houd ik steeds paraat en zet ik in op momenten dat er een gevoel van schuld over me komt.'

Recensie/Extra:

<http://www.hersensbank.nl/nieuws/boek-alzheimer-en-afscheid/> 20-06-2013 :'(...)
Het proces van haar beslissing, de consequenties die dat heeft en de aandachtspunten die voor haar en haar omgeving van belang zijn, worden duidelijk beschreven.(...)